

**Koordinácia štrukturálnej pomoci
v mikroregióne Podpoľanie:**

**možnosti využitia príkladu dobrej praxe
zo Západného Walesu**

**Priatelia
Zeme**
CEPA

Vydali v roku 2007 © Priatelia Zeme-CEPA.

Autorka: Katarína Lukáčová

Konzultácie: Ellid Morris, Roman Havlíček, Juraj Zamkovský

Grafický návrh a textové úpravy: Richard Watzka

Neprešlo jazykovou úpravou

Pri príprave tejto publikácie boli využité informácie a materiály West Wales European Centre, Wales Council for Voluntary Action a Priateľov Zeme-CEPA.

Publikácia bola vydaná s finančnou podporou Nadácie Friedricha Eberta a Európskej komisie, Generálneho riaditeľstva Spravodlivosť, sloboda a bezpečnosť. Informácie tu prezentované sú stanoviskami autorov a nepredstavujú názor Nadácie Friedricha Eberta a Európskej komisie. Nadácia Friedricha Eberta a Európska komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek možné použitie informácií obsiahnutých v tomto materiáli.

Obsah

Úvod	2
I. Využívanie štrukturálnych fondov vo Walese	3
Regionálna koordinácia štrukturálnej pomoci	3
Podporná sieť pre konečných prijímateľov pomoci	3
Regionálne partnerstvá a stratégie	4
Koordinácia štrukturálnej pomoci v kraji Carmathenshire	5
Partnerstvo pre obnovu kraja Carmarthenshire	5
Servis pre obce, mestá a verejný sektor v kraji	5
Prínosy a problémy	7
Záver	8
II. Systém využívania štrukturálnej pomoci na Slovensku	9
Regionálna koordinácia štrukturálnej pomoci na Slovensku	9
Služby pre konečných prijímateľov	9
Partnerstvá a stratégie rozvoja	10
Financovanie regionálneho rozvoja zo štrukturálnych fondov	10
Prínosy a nedostatky pri využívaní štrukturálnej pomoci na Slovensku	11
Záver	14
III. Možnosti uplatnenia waleského modelu na Slovensku	15
Charakteristika cieľového regiónu	15
Poslanie, funkcie a úlohy servisného centra	15
Organizačná štruktúra	18
Financovanie servisného centra	18
Doterajšie kroky a ďalší postup pri vytváraní servisného centra	19
Záver	20
Príloha 1: Postup pri poskytovaní pomoci obciam pre projektovú činnosť ...	21
Príloha 2: Regrantingové a servisné programy financované zo štrukturálnych fondov	22

Úvod

Podpora pre zaostávajúce vidiecke regióny Slovenska zo strany štátu nie je v súčasnosti dostatočná. Navyše obce často a zbytočne plytvajú značnými prostriedkami na prípravu dokumentácie k projektom, ktorých priorita a efektivita je otázná. Príprava rozvojových aj investičných projektov na úrovni regiónov väčšinou nie je koordinovaná alebo je koordinovaná nedostatočne.

V rokoch 2007 - 2013 majú samosprávy šancu získať značné množstvo finančných prostriedkov z fondov Európskej únie, ktoré by mohli prispieť nielen k znižovaniu rozdielov medzi regiónmi, ale aj rozdielov v rámci jednotlivých regiónov. Preto považujeme za užitočné otestovať a zaviesť do praxe taký systém regionálnej koordinácie štrukturálnej pomoci, ktorý vytvorí priaznivé podmienky pre tvorbu zmysluplných a trvalodržateľných projektov, zabezpečí dobrú informovanosť, podporí partnerskú spoluprácu a minimalizuje možnosti zneužívania právomocí či klientelizmu pri príprave a výbere projektov.

Vhodné príklady takejto koordinácie na úrovni regiónov v Európe existujú a regióny na Slovensku sa nimi môžu inšpirovať. Jedným z nich je nepochybne servisný systém pre prijímateľov pomoci zo štrukturálnych fondov vo Walese. Jeho výsledkom sú projekty, ktoré neslúžia len na rýchle využitie európskych peňazí, ale reálne zvyšujú kvalitu života v najmenej rozvinutých častiach Walesu. Práve zásluhou dobre koordinovanej verejnej správy sa vo Walese darí naplňovať strategické ciele stanovené na začiatku programovacieho obdobia.

Aj keď systém verejnej správy vo Walese sa veľmi líši od systému na Slovensku, model koordinácie prípravy projektov pre štrukturálne fondy, ktorý sa osvedčil vo Walese, môže byť inšpiratívny a využiteľný aj na Slovensku, a to nielen na úrovni samosprávnych krajov, ale aj v mikroregiónoch. Cieľom tejto brožúry je načrtnúť podmienky, v rámci ktorých by takýto systém mohol fungovať v menšom vidieckom regióne na Slovensku.

I. Využívanie štrukturálnych fondov vo Walese

Regionálna koordinácia štrukturálnej pomoci vo Walese

Podporná sieť pre konečných prijímateľov pomoci

Vo Walese sa venuje mimoriadna pozornosť príprave projektov už od fázy tvorby zámeru. Pre každý sektor – verejný, súkromný aj neziskový mimovládny – vznikli podporné inštitúcie, ktoré poskytujú bezplatný informačný servis, konzultácie, poradenstvo a pomoc, a to nielen pri príprave projektov, ale aj neskôr pri ich realizácii, monitoringu a vyhodnocovaní. Tieto servisné inštitúcie medzi sebou dobre komunikujú, takže príprava projektov je koordinovaná nielen v rámci každého z troch sektorov, ale aj medzi nimi navzájom. Dbajú na to, aby pripravované projekty boli v súlade s regionálnymi rozvojovými prioritami a akčnými plánmi a aby sa zbytočne neduplikovali, ale skôr vzájomne podporovali. Výsledkom je, že takmer všetky žiadosti o grant sú vo Walese podporené a „projektový odpad“ je minimálny. Pre všetky tri sektory – obce a mestá, podnikateľov aj mimovládny – sa tým šetria nemalé finančné prostriedky vynaložené na prípravu projektov.

Žiadatelia o príspevok zo štrukturálnych fondov majú teda vo Walese finančne, personálne a technicky zabezpečený dobrý a rozsiahly servis. Na tento účel sa využíva technická pomoc financovaná zo štrukturálnych fondov. Z mnohoročných skúseností Walesu vyplýva, že sa oplatí investovať verejné prostriedky do kvalitnej a ľahko dostupnej poradensko-konzultačnej činnosti na regionálnej úrovni.

Servis pre obce a mestá: sekretariáty regionálnych partnerstiev

Podporu verejného sektora v oblasti využitia štrukturálnych fondov zabezpečujú tzv. sekretariáty regionálnych partnerstiev. Ich činnosť je financovaná z technickej pomoci a finančných príspevkov od sponzorov, vďaka čomu sú všetky služby pre verejný sektor bezplatné. Pre obce a verejné inštitúcie, ktoré sa uchádzajú o finančnú podporu, zabezpečujú informačný servis, pomoc a spoluprácu pri príprave projektov, ale aj pomoc s finančným riadením a správnu realizáciu schválených projektov. Jedným zo sekretariátov regionálnych partnerstiev je aj Európske centrum Západného Walesu (WWEC), ktoré bližšie opisujeme v ďalšej kapitole.

Servis pre podnikateľov: Waleská rozvojová agentúra

Waleská rozvojová agentúra (Welsh development agency - WDA) je súčasťou odboru pre podnikanie, inovácie a siete waleskej regionálnej vlády (Welsh Assembly Government). Táto agentúra podporuje podnikateľské subjekty a koor-

dinuje prípravu dopravných projektov. Jej poslaním je podporovať vytváranie pracovných miest a investície do regenerácie komunit, poskytovať pomoc pri prekonávaní bariér na trhu práce a rozvoji podnikania, inovácií a obchodu, dbať na to, aby ekonomické programy prispievali k trvalo-udržateľnému rozvoju a vytváral ekologický regionálny dopravný systém. Odbor pre podnikanie, inovácie a siete má okolo 1700 pracovníkov, vďaka čomu zabezpečuje širokú škálu profesionálnych služieb.

Servis pre mimovládny neziskový sektor: Waleský úrad pre dobrovoľníctvo

Waleský úrad pre dobrovoľníctvo (Wales Council for Voluntary Action - WCVA) je strešnou organizáciou asi tisíc mimovládnych organizácií vo Walese. Okrem toho, že zabezpečuje bezplatný informačný a poradenský servis pre dobrovoľnícky sektor pri príprave projektov, spravuje aj regrantingové programy, napr. v rámci Fondu sociálneho rizika (Social Risk Fund, pozri Prílohu 2). Rozvíja kapacity dobrovoľníckych organizácií, podporuje kampane občianskych organizácií, zabezpečuje pre ne výskum a odbornú činnosť a zastupuje ich záujmy na národnej úrovni a vo vzťahu k EÚ. Waleský úrad pre dobrovoľníctvo vytvorili mimovládne organizácie s podporou regionálnych vlád, má regionálne pobočky po celom Walese a je financovaný zo štrukturálnych fondov.

Regionálne partnerstvá a stratégie

Kľúčový význam pre kvalitné využívanie štrukturálnych fondov EÚ vo Walese majú regionálne partnerstvá. Partnerstvá združujú tri sektory: verejný (štát + samospráva), dobrovoľnícky a súkromný. Všetky tri sektory majú vo všetkých partnerstvách rovnocenné zastúpenie.

Práve takéto medzisektorové partnerstvá zabezpečujú, aby jednotlivé projekty a iniciatívy, ktoré v danom kraji vznikajú, boli v súlade s príslušnými strategickými dokumentmi (napr. so stratégiou rozvoja podnikania, zamestnanosti, rozvoja infraštruktúry, ochrany životného prostredia, komunitného rozvoja, atď.). Každá takáto dlhodobá stratégia obsahuje konkrétny akčný plán pre každý kraj vypracovaný na kratšie obdobie (spravidla na 1 - 2 roky). Akčné plány sa pravidelne aktualizujú a tak vždy zohľadňujú miestne potreby každého kraja a všetky pripravované projekty musia prispievať k jeho naplneniu.

Na implementáciu Cieľa 1 zameraného na podporu zaostávajúcich regiónov zo štrukturálnych fondov v programovacom období 2000 - 2006 vzniklo vo Walese 12 regionálnych **partnerstiev pre obnovu (Regeneration Partnership)**. Tieto partnerstvá dohliadajú na dodržiavanie rôznych sektorových stratégií a dbajú na to, aby sa projekty neduplikovali, ale dopĺňali a podporovali.

Koordinácia štrukturálnej pomoci v kraji Carmarthenshire

Wales je jednou zo štyroch krajín Veľkej Británie s približne 3 miliónmi obyvateľov. Je rozdelený do 22 správnych celkov (krajov), z ktorých každý má vlastnú regionálnu samosprávu. Jedným z nich je aj kraj Carmarthenshire, v ktorom žije asi 170 tis. obyvateľov.

Jeho najvyšším výkonným orgánom je Úrad kraja Carmarthenshire (Carmarthenshire County Council, ďalej len Úrad). Tento krajský orgán verejnej správy má okolo 9 tisíc pracovníkov a zodpovedá za oblasť vzdelávania, voľného času a športu, sociálne služby, plánovanie rozvoja kraja, dopravu (diaľnice, cesty a verejnú dopravu) a bývanie. Jeho úlohou je aj dohliadať na účelné a efektívne rozdeľovanie finančných prostriedkov Európskej únie a koordinovať štrukturálnu pomoc na úrovni kraja.

Partnerstvo pre obnovu kraja Carmarthenshire

Partnerstvo pre obnovu kraja Carmarthenshire (Západný Wales) postavilo víziu rozvoja svojho kraja na prosperujúcej lokálnej ekonomike, ktorá bude v súlade s potrebami jeho obyvateľov. Na naplnenie tejto vízie partnerstvo stanovilo niekoľko strategických cieľov:

- **vytvorenie pracovných miest a pulzujúca ekonomika** (rozvoj miestneho podnikania, podpora regenerácie územia a podpora začínajúcich podnikateľov, podpora pre kľúčové rozvojové sektory)
- **zabezpečenie vzdelania pre každého** (podpora rozvoja konkurencieschopnej pracovnej sily, podpora ľudí pri návrate do pracovného procesu, zlepšenie zručností miestnych ľudí, rozvoj nových vzdelávacích a tréningových centier)
- **ochrana životného prostredia** (zachovanie a zlepšenie životného prostredia, zachovanie historických objektov a mestských častí, lepšie využitie krajiny, obnova nevyužívaných industriálnych častí, podpora projektov recyklácie odpadu)
- **vytvorenie lepších a bezpečnejších komunit** (podpora rozvoja pulzujúcich komunit, zabezpečenie objektov a služieb pre komunity, integrácia sociálne vylúčených a zdravotne postihnutých, podpora sociálnych podnikov).

Servís pre obce, mestá a verejný sektor v kraji

Európske centrum Západného Walesu (West Wales European Centre - WWEC) je súčasťou regionálnej správy v kraji Carmarthenshire vo Walese. Poskytuje sekretariát tamojšiemu partnerstvu pre obnovu a poskytuje konzultačné a poradenské služby pre žiadateľov o podporu zo štrukturálnych fondov v kraji. WWEC podlieha Rade kraja Carmarthenshire. Vyvinulo sa z malej informačnej jednotky v polovici

80-tych rokov. V súčasnosti zamestnáva 10 pracovníkov a má vyše 15-ročné skúsenosti s prípravou projektov.

Činnosť WWEC je financovaná z príspevkov Úradu kraja Carmarthenshire, z vlastných podnikateľských aktivít, z prostriedkov technickej pomoci financovaných zo štrukturálnych fondov a z ďalších verejných fondov.

WWEC poskytuje verejnému sektoru celý rad služieb, najmä:

a) Podporu v rámci Cieľa 1 (podpora zaostávajúcim regiónom)

- poradenstvo týkajúce sa programov pre Cieľ 1 a posudzovanie oprávnenosti projektových zámerov
- administratívnu pomoc pre Partnerstvo pre obnovu kraja Carmarthenshire a ním vytvorené pracovné skupiny

b) Konzultačné služby

- konzultácie o štrukturálnych fondoch
- pomoc pri príprave projektov pre štrukturálne fondy a nadnárodné projekty

c) Podporu pri získavaní prostriedkov zo zdrojov mimo EÚ (externé financovanie)

- pomoc Úradu kraja Carmarthenshire pri hľadaní a získavaní zdrojov financovania mimo EÚ
- pomoc pri rozvoji centrálného podporného systému pre externé financovanie a šírenie know-how prostredníctvom existujúcich aj nových kanálov
- spoluprácu s Úradom pri príprave výziev a tendrov
- pôsobí ako centrum prvého kontaktu pre potenciálnych príjemcov pomoci, poskytuje im informácie o rozsahu a dostupnosti financovania zo zdrojov mimo EÚ

d) Poskytovanie informácií

- koordináciu a vytváranie informačných sietí o EÚ
- každodennú prevádzku informačného systému Eurodesk
- sprostredkovanie dokumentov a výskum pre EÚ
- zabezpečenie marketingu a publicitu centra
- prípravu a distribúciu týždenníka Llais y Ganolfan

e) Poradenstvo pri nadnárodných programoch, vrátane programu Interreg Wales/Írsko

- pomoc pri implementácii programu Interreg IIIA Wales/Írsko v regióne Západný Wales
- podporu tzv. Carmarthenshire Twinning Forum
- sprostredkovanie a podporu vytvárania sietí medzi komunitami v kraji Carmarthenshire

- vytváranie kontaktov s novými regiónmi a posilňovanie už existujúcich partnerstiev medzi regiónmi (Partner Search Forum)
- hľadanie zdrojov financovania v EÚ pre nadnárodné a medzinárodné projekty komunit v kraji Carmarthenshire

Okrem poskytovania uvedených služieb WWEC **spravuje regrantingové projekty**. V programovacom období 2000 - 2006 sa vo Walese zo štrukturálnych fondov financovali viaceré veľké regrantingové projekty, tzv. Kľúčové fondy (Key funds). Žiadateľ, v tomto prípade Úrad kraja Carmarthenshire, získal zo štrukturálnych fondov väčší finančný balík, z ktorého potom rozdeľoval mestám a obciam v tomto kraji granty na vopred stanovené priority. Vytvárali sa tým možnosti pre financovanie malých projektov, ktoré nebolo možné podporovať priamo zo štrukturálnych fondov.

Veľmi zaujímavými regrantingovými projektami sú projekty „**Hidden Dragon**“ (poskytuje nielen menšie granty na podporu nových a existujúcich sociálnych podnikov, ale jeho prostredníctvom môžu žiadatelia o podporu získať bezplatnú dlhodobejšiu pomoc expertov pri zakladaní sociálnych podnikov) a „**One Fund**“ (poskytuje granty na obnovu a rozvoj komunit). Stručnú charakteristiku oboch projektov uvádzame v Prílohe 2.

Prínosy a problémy

Hlavným prínosom servisného systému pre verejný sektor v kraji Carmathenshire je všeobecne dobrá informovanosť a koordinácia prípravy obecných projektov v súlade s prijatými stratégiami. Dochádza tým k nemalým úsporám verejných financií na prípravu projektov. Usporené finančné prostriedky môžu verejné inštitúcie investovať priamo do projektov a svoje kapacity môžu využiť na realizáciu svojich zámerov.

Veľmi dôležité je, že okrem bezplatných služieb WWEC poskytuje verejnému sektoru aj finančnú pomoc. Kľúčové fondy otvárajú prístup k verejným fondom aj malým organizáciám, posilňujú ich kapacity, umožňujú WWEC využívať zjednodušené postupy pri podávaní a schvaľovaní projektov (v porovnaní s komplikovanými pravidlami štrukturálnych fondov), presúvajú byrokráciu spojenú s administráciou projektov od menších príjemcov pomoci na verejnú správu a zlepšujú priebežnú kontrolu projektov.

Práve regranting však spočiatku narážal na viacero problémov, ktoré boli zapríčinené nejasne stanovenými pravidlami pri vyhlasovaní výziev, nejasne definovanými oprávnenými nákladmi a podhodnotenými kapacitami na správu fondov. Problém

my vznikali aj pri spolufinancovaní projektov, napr. pri účtovaní nefinančných príspevkov do spolufinancovania projektov. Regrantingové programy sú náročné na administratívu a riadenie. Správou kľúčových fondov sa WWEC stala mini-grantovou inštitúciou a preto musela zahrnúť do žiadostí o podporu tohto typu projektov všetky náklady na jeho riadenie a realizáciu vrátane monitoringu a hodnotenia.

Záver

Využívanie štrukturálnych fondov v Západnom Walese je dobre koordinované. Príprava konkrétnych projektov vychádza z dlhodobých priorít regiónu sformulovaných v strategických dokumentoch a z nich vyplývajúcich krátkodobých akčných plánov. Obce, mestá a verejné inštitúcie majú pri príprave projektov k dispozícii bezplatný kvalitný informačno-poradenský servis financovaný zo štrukturálnych fondov. Tento servis poskytuje žiadateľom usmernenie a pomoc už v raných fázach tvorby projektových zámerov, a tak nedochádza k príprave „zbytočných“ alebo nepodporiteľných projektov. Verejná správa neplytvá pri príprave projektov peniazmi. Projektov je síce menej, ale takmer všetky z nich sú podporené. Korupcia je vďaka takémuto servisu vo Walese neznámy pojem.

Výsledky za uplynulé programovacie obdobie vo Walese ukazujú, že ich model koordinácie štrukturálnej pomoci je účinný a prínosný najmä pre zaostávajúce regióny. Preto môže poskytnúť dostatok inšpirácie aj pre vidiecke regióny na Slovensku.

II. Systém využívania štrukturálnej pomoci na Slovensku

Regionálna koordinácia štrukturálnej pomoci na Slovensku

Obce na Slovensku môžu dnes oproti obdobiu pred rokom 2004 podstatne širšie a kvalitnejšie získavať informácie a konzultovať svoje zámery s poradenskými subjektmi v regiónoch – rozvojovými agentúrami, ktoré poskytujú čiastočný podporný servis pre prípravu projektov. Tie však nemajú dostatočné kapacity na to, aby sa systematicky venovali koordinácii rozvojových aktivít v marginalizovaných vidieckych oblastiach a pre mnohé menšie obce sú nedostupné.

Niektoré samosprávne kraje (napr. Banskobystrický samosprávny kraj) vytvorili vlastné poradenské agentúry, ktorých účelom je spolupracovať s obcami a verejnou správou pri tvorbe projektov pre štrukturálne fondy EÚ. Kvôli nedostatočnej koordinácii pri príprave projektov sú však aj tieto inštitúcie zaplavené neúnosným množstvom požiadaviek a nie sú schopné vyhovieť všetkým žiadateľom.

Ak regióny nemajú jasnú spoločnú stratégiu, potom sa komplikuje aj spolupráca a vzájomná pomoc medzi obcami a dochádza k mnohým sklamaniam, ak ich očakávania nie sú naplnené. Napriek tomu, že niektoré regióny začali zamestnávať vlastných projektových manažérov, nemajú širšiu podporu obcí a samosprávnych krajov a postupujú nekoordinovane aj vzhľadom na absenciu spoločne zdieľanej vízie o rozvoji svojho regiónu a nedostatok komunikácie.

Služby pre konečných prijímateľov

Regionálne rozvojové agentúry (RRA) poskytujú odbornú pomoc pri tvorbe regionálnych plánov, stratégií, projektov a programov. Poskytujú služby verejnému sektoru, obciam a mestám, verejným inštitúciám, mimovládny organizáciám, malým a stredným podnikateľom a iným záujemcom. Poskytujú najmä poradenstvo pri príprave projektov a ich implementácii, konzultácie a vzdelávanie týkajúce sa manažmentu projektov a pomáhajú pri propagácii regiónov. Poskytujú odborné konzultácie týkajúce sa možnosti čerpania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov a iniciatív EÚ, ako aj z ďalších národných a nadnárodných zdrojov. Niektoré RRA pôsobia aj ako kontaktné informačné body pre programy cezhraničnej spolupráce.

RRA, pokiaľ majú dostatočné kapacity, poskytujú aj pomoc a poradenstvo pri budovaní medzisektorových partnerstiev na lokálnej a regionálnej úrovni. Takéto partnerstvá – ak sú stabilné – sú predpokladom efektívnej spolupráce v regiónoch a vytvárajú podmienky pre dobrú implementáciu projektov a ich následnú udržateľnosť. RRA sprostredkujú aj komunikáciu medzi príjemcami pomoci a ria-

diacimi orgánmi programov, zabezpečujú styk s médiami a propagáciu výsledkov projektov. RRA budujú databázu osôb a organizácií so záujmom o účasť na regionálnom a lokálnom rozvoji.¹

Zakladateľmi regionálnych rozvojových agentúr sú mestá, združenia miest a obcí, samosprávne kraje podnikateľské subjekty aj mimovládne organizácie. V Banskobystrickom kraji v súčasnosti pôsobia RRA Stredné Poiplie so sídlom vo Veľkom Krtíši, RRA Gemer - Malohont so sídlom v Rimavskej Sobote, RRA Lučenec a Krajská rozvojová agentúra Banská Bystrica. Prehľad existujúcich RRA je možné nájsť na stránkach Integrovannej siete RRA www.isrra.sk.

Partnerstvá a stratégie rozvoja

Úroveň spolupráce obcí v rámci jednotlivých mikroregiónov na Slovensku je veľmi rôzna. Mnohé mikroregióny nevznikli preto, aby obce lepšie koordinovali svoju činnosť, ale aby vyhovelí formálnym podmienkam pre prístup k zdrojom financií zo štrukturálnych fondov EÚ. Práca mnohých mikroregiónov tak zostala dodnes iba formálna. Na ich činnosti sa len zriedka podieľajú aj ďalší aktívni partneri na lokálnej úrovni, viazne spolupráca s podnikateľmi a miestnymi spolkami, problémom je aj malá účasť obyvateľov na verejných obecných zhromaždeniach. Takáto situácia v obciach sa prejavuje úpadkom spoločenského života a nezaujmom obyvateľov o rozvoj a dianie v ich obci.

Avšak v niekoľkých regiónoch, kde vznikali aktívne partnerstvá a spolupráca bola dobrá už v roku 2004, sa zrealizovali mnohé kvalitné a úspešné projekty, ktoré môžu byť príkladom ostatným. Tieto obce a mikroregióny sú už pripravené aj na programovacie obdobie 2007 - 2013.

Financovanie regionálneho rozvoja zo štrukturálnych fondov

V novom programovacom období 2007 - 2013 bude podpora regionálneho rozvoja realizovaná najmä prostredníctvom Regionálneho operačného programu (ROP) a Plánu rozvoja vidieka (PRV). ROP bude podporovať projekty prevažne v obciach, ktoré sú tzv. inovatívnymi alebo kohéznymi pólmi rastu. Podpora z PRV bude smerovať do „zvyšných“, zaostávajúcich vidieckych oblastí.

Na rozvoj kapacít verejnej správy budú vyčlenené finančné prostriedky aj v Operačnom programe Zamestnanosť a sociálna inklúzia. V tomto programe je navrhnuté opatrenie „Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy“, prostredníctvom ktorého sa okrem iných budú podporovať aj projekty smerujúce na skvalitnenie riadenia ľudských zdrojov vo verejnom sektore, zlepšenie tvorby verejných politík,

¹ Zdroj: www.rrasenece-pezinok.sk/

príprava a koordinácia regionálnych stratégií, investície do skvalitnenia kapacity ľudských zdrojov a inštitucionálnej kapacity, budovanie partnerstiev s inými sektormi a inštitúciami na regionálnej a lokálnej úrovni, vytváranie akčných plánov a pod.²

Na rozdiel od Walesu, na Slovensku v minulom programovacom období nebolo možné využívať regrantingové programy, resp. tzv. globálne granty (obdoba vyššie spomínaných kľúčových fondov, ktoré sa veľmi osvedčili vo Walese). S využitím tejto formy podpory malých žiadateľov sa na Slovensku neráta ani v programovacom období 2007 - 2013.

Prínosy a nedostatky pri využívaní štrukturálnej pomoci na Slovensku

Zmyslom predvstupových fondov EÚ (najmä programov PHARE a SAPARD) malo byť predovšetkým vybudovanie personálnych a inštitucionálnych kapacít, aby po vstupe do EÚ bola verejná správa pripravená efektívne zvládnuť a zmysluplne využiť niekoľkonásobne väčší objem prostriedkov zo štrukturálnych fondov. Túto príležitosť však Slovensko premárnilo. Obdobie 2004 - 2006 na Slovensku bolo preto poznačené minimálnymi skúsenosťami a nedostatočnou pripravenosťou obcí a regiónov na využívanie fondov Európskej únie.

Namiesto budovania kapacít a prípravy kvalitných rozvojových stratégií na lokálnej, regionálnej aj národnej úrovni sa na Slovensku udomácnil informačný chaos, nejasné a neustále sa meniace pravidlá hry, nedostatočné kontrolné mechanizmy, korupcia a presadzovanie osobných alebo skupinových záujmov na úkor verejných. Nastal tvrdý konkurenčný boj „každého s každým“, obce - najmä malé - sa vzhľadom na nedostatok vlastných kapacít a neinformovanosť stali rukojemníkmi konzultačných firiem, ktoré za nevýhodných podmienok pripravovali pre obce projekty, často pochybnej kvality.

Na druhej strane, ani obce a mikroregióny nevenovali dostatočnú pozornosť budovaniu vlastných kapacít a hľadaniu zmysluplných rozvojových priorít, ale takmer všetku pozornosť sústredili na prípravu projektov, buď na riešenie najakútnejších miestnych problémov alebo na tzv. „predvolebné“, opticky výrazné, ale inak málo významné projekty.

Kľúčovým hráčom v hre o európske peniaze sa tak na Slovensku nestali tí, ktorým boli tieto peniaze primárne určené - zostávajúce regióny a marginalizované skupiny - ale práve konzultačné firmy. Najmä program PHARE sa stal symbo-

2 Návrh Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, november 2006 (<http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/OP2007-2013/OP%20Zamestnanos%9D%20a%20soci%E1lna%20inkluzia.doc>)

lom mrhania verejnými prostriedkami a zmysluplné projekty v predstupovom období boli neraz skôr výnimkami ako pravidlom.

Tento „systém“ pokračoval aj po vstupe Slovenska do EÚ a predznamenal nielen celý ďalší programovací proces, ale aj prax pri príprave projektov a čerpaní eurofondov. Po vyhlásení prvých výziev na predkladanie žiadostí v roku 2004 začali obce individuálne pripravovať množstvo žiadostí o podporu, väčšinou bez ohľadu na narýchlo vypracované programy sociálneho a hospodárskeho rozvoja. Tieto dôležité strategické dokumenty, ktorých cieľom bolo dlhodobu usmerňovať rozvoj obcí a regiónov, spravidla pripravovali na zákazku externí konzultanti bez znalosti miestnych pomerov, problémov a potrieb. Príprava projektov bola vo všeobecnosti nekonceptčná, nekoordinovaná a mala za následok veľké množstvo neúspešných projektov a sklamanie pôvodných očakávaní.

Ani samosprávne kraje nedisponovali na začiatku roku 2004 dostatočným množstvom informácií na to, aby mohli vytvárať dostatočné regionálne poradenské štruktúry. Krajské rozvojové stratégie boli tiež väčšinou výsledkom práce úzkej skupiny nakontrahovaných konzultantov, než otvoreného a dôsledne participatívneho procesu so širokou účasťou všetkých, ktorých sa dokumenty týkali. Výsledkom boli formálne a nekonkrétne dokumenty, ktoré v podstate kopírovali priority a opatrenia národných operačných programov preto, aby umožňovali podporiť takmer akýkoľvek projekt.

Väčšina obcí v tomto období hodnotila prácu samosprávnych krajov ako formálnu a podporu pre obce ako nedostatočnú. Regióny, resp. menšie obce v odľahlejších častiach regiónov nemali dostatok informácií ani prostriedkov na to, aby sa začali koncepcie pripravovať na využitie štrukturálnych fondov.

Problémy, ktoré sa opakovane objavili pri príprave a realizácii projektov na úrovni obcí a vidieckych regiónov pri využívaní fondov EÚ možno zhrnúť takto:

Plánovanie rozvoja obcí, mikroregiónov a regiónov

- V mnohých regiónoch neboli spracované dobré stratégie rozvoja. Namiesto toho, aby strategické priority a zámery definovali kľúčoví lokálni partneri v regiónoch (združenia a spolky, podnikatelia, atď.), tieto priority stanovuje úzky okruh ľudí, väčšinou externí konzultanti. Definovanie strategických priorít sa často podriaďuje možnostiam ich financovania ako skutočným potrebám.
- Obce v rámci mikroregiónov nespolupracujú na definovaní spoločných dlhodobějších rozvojových priorít, nepostupujú koordinovane a každá obec radšej obhajuje svoje čiastkové krátkodobé záujmy. Na úrovni mikroregiónov nie sú

vybudované funkčné a efektívne štruktúry s kvalitným personálnym, finančným a technickým zabezpečením.

- Rozvojové plány sa neaktualizujú podľa potreby a priebežne. Aktualizácie obyčajne opäť robia konzultanti, a to obdobným spôsobom, ako sa pripravovali pôvodné stratégie.
- Sektorové a rozvojové regionálne stratégie nie sú vzájomne zosúladované. Na harmonizáciu existujúcich a pripravovaných stratégií a koncepcií rôzneho druhu a zamerania neexistuje štruktúra ani podmienky.

Príprava projektov

- Väčšina obcí postupuje individuálne, v rámci regiónu sa individuálne pripravuje veľa paralelných podobných projektov, čo často vedie k zbytočnej duplicitě a neefektívnosti.
- Obce nemajú vlastné kapacity na prípravu projektov, nemajú k dispozícii kvalitný a cenovo dostupný servis. Príprava projektov na Slovensku je preto veľmi nákladná, súkromné konzultačné firmy pripravujú projekty za vysoké provízie. Veľkou záťažou pre obce je aj príprava podrobnej technickej dokumentácie pre investičné projekty.
- Pri formulovaní projektových zámerov nie sú prizývaní kľúčoví lokálni partneri.
- Príprava projektov obyčajne nekorešponduje so strategickými prioritami a akčnými plánmi.

Kvalita projektov

- Projekty často nie sú finančne udržateľné, obce často nemajú príklady kvalitných a dlhodobu udržateľných projektov a nemajú dostatok skúseností.
- Projekty často vzájomne nesúvisia a nenadväzujú na seba, nevyužíva sa tak ich potenciál.
- Obce nedôverujú inovatívnym typom projektov. Vo vidieckych obciach žije väčší podiel starších obyvateľov a ľudí s nižším vzdelaním. Práve tam je neraz problematická realizácia neinvestičných projektov a viazne tam aj priama spolupráca samospráv s občianskymi organizáciami.

Záver

Využívanie štrukturálnych fondov na Slovensku v rokoch 2004 - 2006 bolo poznačené živelným prístupom v príprave projektov. Len málokteré mikroregióny mali dopredu vypracované dlhodobé stratégie rozvoja, len zriedka pôsobili v regiónoch aktívne partnerstvá. Strategické dokumenty - plány hospodárskeho a sociálneho rozvoja - boli zväčša spracované narýchlo a formálne, bez efektívnej účasti verejnosti. Namiesto toho, aby projekty vychádzali zo stratégií a napĺňali tak ich ciele, sa stratégie prispôbovali prioritám, podľa ktorých sa rozdeľovali fondy EÚ a tiež už pripravovaným projektom.

Zaostávajúce regióny, vidiek a malé obce nemali k dispozícii funkčný, kvalitný a finančne dostupný servis, ktorý by zabezpečoval ich dobrú informovanosť a poskytoval im potrebné služby pri príprave stratégií aj konkrétnych projektov. Vidiecke obce sa tak dostali pod tlak konzultačných firiem, ktorých obchodné záujmy nekorešpondovali s verejným záujmom. Výsledkom bol zbytočne vysoký podiel neefektívnych, resp. nepodporených projektov a plytvanie verejnými financiami. Takýmto spôsobom sa čerpanie zdrojov Európskej únie častokrát miňalo svojmu pôvodnému účelu a využívanie štrukturálnych fondov sa zamieravalo skôr na vymíňanie peňazí bez ohľadu na reálne výsledky projektov.

III. Možnosti uplatnenia waleského modelu na Slovensku

Skúsenosti z Walesu ukazujú, že tamojší model koordinácie štrukturálnej pomoci vedie k efektívnemu využívaniu verejných financií a napomáha znižovať rozdiely v rozvoji regiónov. Preto sme sa pokúsili načrtnúť možnosti využitia niektorých prvkov „waleského modelu“ v pilotnom mikroregióne na strednom Slovensku. Zamerali sme sa najmä na služby súvisiace s prípravou projektov pre štrukturálne a iné verejné fondy (preto pre navrhovaný systém poskytovania takýchto služieb v ďalšom texte používame pracovný názov „servisné centrum“).

Hlavnou cieľovou skupinou sú mestá a obce Mikroregiónu Podpoľanie.

Charakteristika cieľového regiónu

Mikroregión Podpoľanie združuje 16 geograficky nadväzujúcich obcí a dve mestá a má cca 38.344 obyvateľov. Nachádza sa v centre Banskobystrického samosprávneho kraja, susedí s okresmi Zvolen, Veľký Krtíš, Krupina.

Tento mikroregión bol ako cieľový vybraný z nasledovných dôvodov:

- obce už niekoľko rokov spolupracujú, zriadili tzv. koordinačné združenie, navzájom sa informujú a pomáhajú si,
- v mikroregióne nepôsobí žiadna regionálna poradenská agentúra, najbližšie je Krajská rozvojová agentúra v Banskej Bystrici,
- zástupcovia mikroregiónu prejavili záujem o koordinovaný prístup k štrukturálnej pomoci a o otestovanie waleského modelu v ich podmienkach.

Servisné centrum by malo poskytovať služby pre mestá Detva a Hriňová a obce Detvianska Huta, Klokoč, Očová, Podkriváň, Stožok, Korytárky, Horný Tisovník, Dúbravy, Kriváň, Látky, Slatinské Lazy, Stará Huta, Víglaš, Víglašská Huta-Kalinka, Zvolenská Slatina, Lukavica.

Poslanie, funkcie a úlohy servisného centra

Servisné centrum by malo poskytovať služby najmä samosprávam z Mikroregiónu Podpoľanie. Jeho zriaďovateľom by malo byť Koordinačné združenie Mikroregiónu Podpoľanie a rozsah jeho činností bude závisieť od konkrétnych potrieb a záujmu. Mohlo by koordinovať plánovanie (resp. zosúladenie už existujúcich a pripravovaných stratégií a koncepčných materiálov), projektovú činnosť (prípravu, predkladanie, monitorovanie a neformálny audit projektov) a informačný servis v rámci mikroregiónu podľa potrieb obcí.

Pre prípravu kvalitných projektov je nevyhnutná spoločná stratégia rozvoja mikroregiónu a z nej vychádzajúci akčný plán, ktorý bude mať širokú podporu v regióne. Tieto dokumenty by malo schvaľovať Koordinačné združenie. Servisné centrum by mohlo pripravovať podklady pre aktualizáciu stratégie aj akčných plánov a podľa akčných plánov by sa potom mali pripravovať a realizovať konkrétne projekty.

Avšak zďaleka nie všetky zamýšľané projekty v mikroregióne bude pripravovať servisné centrum. Jeho dôležitou úlohou by malo byť monitorovanie projektových zámerov a koordinácia prípravy projektov v obciach a mestách tak, aby sa jednotlivé projekty zbytočne neprekrývali, ale naopak vzájomne dopĺňali a aby tak nedochádzalo k zbytočnej konkurencii medzi obcami a mestami pri predkladaní projektov. Personál servisného centra by mal preto dobre poznať všetky dôležité iniciatívy, investície a zámery v celom mikroregióne a udržiavať vlastnú databázu plánovaných aj realizovaných projektov. Na základe priorít stanovených v stratégii rozvoja mikroregiónu a akčného plánu by mali byť vytipované spoločné projekty, ktoré bude servisné centrum pre obce pripravovať a zabezpečovať a malo by byť zrejme aj ich poradie. V mikroregióne by sa tak mohli začať pripravovať aj spoločné väčšie projekty.

Nemenej dôležitou funkciou servisného centra by mohlo byť monitorovanie realizácie a výstupov projektov (podľa vopred stanovených indikátorov), neoficiálne „interné“ audity na požiadanie obcí, prostredníctvom ktorých by servisné centrum upozorňovalo obce na prípadné chyby, čím by sa predchádzalo problémom pri záverečnom vyúčtovaní projektov. Na základe takéhoto monitoringu, analýz nedostatkov a databázy plánovaných aktivít, by malo servisné centrum pripravovať podklady a odporúčania pre prípravu ďalších projektov v budúcnosti.

Servisné centrum by malo priebežne zhromažďovať a poskytovať zrozumiteľné informácie obciam o možných finančných zdrojoch pre žiadateľov v mikroregióne, a to nielen z fondov EÚ, ale aj z ďalších verejných fondov. Jeho personál by mal sledovať možnosti medzinárodnej spolupráce regiónu v rámci EÚ, národné i medzinárodné grantové možnosti pre subjekty verejnej správy a samosprávy v regióne.

Okrem toho by servisné centrum malo sprostredkovať komunikáciu so samosprávnym krajom, rozvojovými agentúrami, riadiacimi orgánmi, atď.

Pracovníkmi servisného centra by mali byť obyvatelia z mikroregiónu, čím by projekt prispel k vytvoreniu niekoľkých pracovných miest a zásadným spôsobom by rozšíril kapacity verejnej správy.

Zhrnutie: možné úlohy a aktivity servisného centra

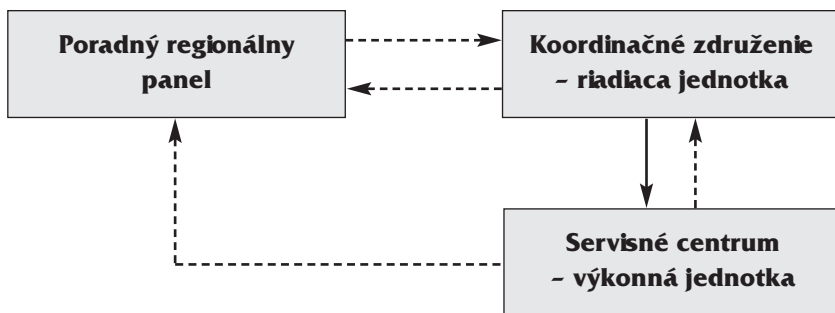
Úloha	Činnosti
Harmonizácia stratégií a monitoring ich plnenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktualizácie stratégií rozvoja mikroregiónu ▪ zosúladenie existujúcich koncepcných dokumentov na úrovni mikroregiónu a obcí (napr. PHSR, miestne energetické koncepcie, stratégia rozvoja bývania, atď.) ▪ vypracovanie akčného plánu pre mikroregión na každý rok ▪ zverejňovanie uvedených dokumentov, publicita
Projekčná činnosť	<ul style="list-style-type: none"> ▪ príprava spoločných prioritných projektov mikroregiónu podľa akčného plánu ▪ príprava medzinárodných projektov, resp. účasti na nich ▪ v prípade dostatočných kapacít aj príprava ďalších projektov pre obce, resp. projekčná činnosť na komerčnej báze ▪ konzultačná činnosť pre obce, ktoré pripravujú projekty individuálne, resp. aj poskytovanie konzultácií na komerčnej báze v prípade dostatočných kapacít (Príloha 1)
Implementácia a monitoring	<ul style="list-style-type: none"> ▪ administratívna podpora (napr. finančné riadenie, účtovníctvo, hodnotenie, reporting, atď.) pri vytipovaných projektoch z akčného plánu ▪ neoficiálne audity na požiadanie obcí ▪ vyhodnocovanie plánovaných výstupov projektov, príprava spätnej väzby a odporúčaní pre obce
Informačný servis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zhromažďovanie a poskytovanie informácií o aktuálnych výzvach a grantových, resp. dotačných možnostiach, centrum prvého kontaktu pre žiadateľov o podporu ▪ vypracovanie a priebežná aktualizácia databázy pripravovaných zámerov v mikroregióne a databázy žiadateľov o granty ▪ sprostredkovanie informácií o pripravovaných zámeroch, iniciatívach a projektoch v území, vzájomné prepájanie žiadateľov, ktorých projekty a zámery sa dopĺňajú ▪ sprostredkovanie kontaktov na komerčné konzultačné firmy pre obce, ktoré chcú pripravovať projekty individuálne ▪ informačný servis pre Koordinačné združenie (prehľady o aktuálnych aj pripravovaných projektoch, nových iniciatívach atď.)
Komunikácia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zabezpečovanie komunikácie pri príprave projektov medzi mikroregiónom a Banskobystrickým samosprávnym krajom, riadiacimi orgánmi, partnerskými regiónmi, zahraničnými partnermi, atď.

Organizačná štruktúra

Servisné centrum by malo byť zriadené **Koordinačným združením Mikroregiónu Podpoľanie** (KZ), ktoré bude riadiť činnosť servisného centra a rozhodovať o strategických otázkach (napr. bude schvalovať plán činnosti, určovať prioritné projekty pre daný rok). Servisné centrum by teda bolo jeho výkonnou jednotkou, ktorá bude zabezpečovať realizáciu rozvojovej stratégie mikroregiónu, rešpektujúc rozhodnutia a pokyny KZ ako riadiacej jednotky.

Pri KZ by zároveň so zahájením činnosti servisného centra mal byť vytvorený **regionálny poradný panel**, zložený zo zástupcov vybraných obcí, VÚC a niektorých nezávislých odborníkov (napr. z mimovládnych organizácií). Tento orgán by mal monitorovať činnosť servisného centra a sledovať napĺňanie vopred stanovených cieľov na základe vopred určených indikátorov. Regionálny odborný panel by mal pripravovať odporúčania na zlepšenia činnosti servisného centra a skvalitnenie ním poskytovaných služieb. Svoje návrhy by mal predkladať KZ aj priamo servisnému centru.

Schéma riadenia a koordinácie servisného centra

Financovanie servisného centra

Spôsob financovania servisného centra bude závisieť od rozsahu poskytovaných služieb, o ktorom rozhodne KZ Mikroregiónu Podpoľanie. KZ bude o rozsahu služieb poskytovaných servisným centrom rozhodovať na základe štúdie uskutočniteľnosti, ktorú vypracujú Priatelia Zeme-CEPA a ktorá ukáže finančnú náročnosť prevádzky servisného centra v niekoľkých variantoch a pre každý z nich stanoví personálne, rozpočtové a technické potreby.

Niektoré východiská pre úvahy o financovaní servisného centra však možno načrtnúť už v tejto fáze. Pre financovanie prvej fázy (rozbeh činnosti až po jej stabilizáciu) sa uvažuje s využitím podpory z Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia, opatrenie 1.3: Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy. Presné podmienky však bude možné špecifikovať až po vyhlásení výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok.

Financovanie ďalšej činnosti po zriadení a vybudovaní servisného centra bude pravdepodobne poskladané z príspevkov obcí Mikroregiónu Podpoľanie, Banskobystrického samosprávneho kraja, pričom časť nákladov by mohla byť pokrytá príjmami za poskytované služby (napr. prípravu projektov a konzultácie nad rámec ročného plánu servisného centra) a z ďalších zdrojov (napr. z medzinárodných projektov, do ktorých sa servisné centrum zapojí).

Pri stanovovaní miery samofinancovania servisného centra je však potrebné dbať na to, aby nebola ohrozené plnenie ročného plánu a základné služby poskytované mestám a obciam Mikroregiónu Podpoľanie. Pravidlá, zásady a spôsob, akým sa bude vymedzovať hranica medzi balíkom základných služieb pre verejný sektor v mikroregióne a prípadnou komerčnou činnosťou servisného centra, budú obsiahnuté v štúdiu uskutočniteľnosti.

Doterajšie kroky a ďalší postup pri vytváraní servisného centra

S iniciatívou otestovať pilotný model koordinácie štrukturálnej pomoci v niektorom vidieckom regióne na Slovensku prišli v roku 2005 Priatelia Zeme-CEPA. Táto iniciatíva vznikla na základe analýzy reálneho prístupu marginalizovaných regiónov a sociálne znevýhodnených skupín na Slovensku k verejným fondom a štúdiom príkladov dobrej praxe uplatňovanej v krajinách EÚ, najmä vo Walese.

V októbri 2005 zorganizovali Priatelia Zeme-CEPA vďaka finančnej podpore Nadácie Friedricha Eberta a v spolupráci so samosprávnymi krajinami v Banskej Bystrici a Košiciach regionálne konferencie, na ktorých zástupkyňa regionálnej samosprávy v kraji Carmathenshire (Wales) predstavila model opísaný v prvej časti tejto brožúry. Jej prezentácia vzbudila nečakaný záujem u predstaviteľov verejnej správy na Slovensku. Priatelia Zeme-CEPA preto v novembri 2006 pripravili ďalšie dve regionálne konferencie, na ktorých spolu s projektovou manažérkou WWEC pani Elid Morris už predstavili detailnejší pohľad model využívania pomoci zo štrukturálnych fondov v zaostávajúcich regiónoch v Západnom Walese pre verejný sektor. Zároveň sa načrtla konkrétna predstava o ďalších krokoch pri vytváraní pilotného projektu v niektorých mikroregiónoch. Aj tieto aktivity podporila Nadácia Friedricha Eberta.

Priatelia Zeme-CEPA začali intenzívne rokovať najmä so zástupcami Mikroregiónu Podpoľanie a ďalšími partnermi. Vďaka záujmu tamojších samospráv bol za cieľový región zvolený práve Mikroregión Podpoľanie. Záujem o spoluprácu na príprave a realizácii projektu servisného centra v tomto mikroregióne prejavil aj predseda Banskobystrického samosprávneho kraja.

Vďaka podpore Nadácie Friedricha Eberta a Európskej Komisie sa Priateľom Zeme-CEPA podarilo zabezpečiť dobré podmienky pre zriadenie servisného centra. V septembri 2007 zorganizujú Priatelia Zeme-CEPA v Detve pracovný seminár, na ktorom sa sformulujú všetky kľúčové otázky a zozbierajú doplňujúce informácie potrebné pre vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti. Zástupcom všetkých obcí a kľúčovým aktérom rozvoja v mikroregióne Podpoľanie sa podrobne predstavia náčrt fungovania servisného centra. Na seminári sa zúčastnia aj predstavitelia WWEC z Walesu a Banskobystrického samosprávneho kraja, ktorí načrtnú konkrétne možnosti spolupráce pri realizácii pilotného projektu.

V októbri alebo novembri 2007 pripravujú Priatelia Zeme-CEPA exkurziu zástupcov Mikroregiónu Podpoľanie do Západného Walesu, na ktorej navštívia WWEC, prediskutujú praktické otázky o jeho fungovaní, úlohách, financovaní a výsledkoch s pracovníkmi centra a navštívia aj úspešné inovatívne projekty z dielne WWEC.

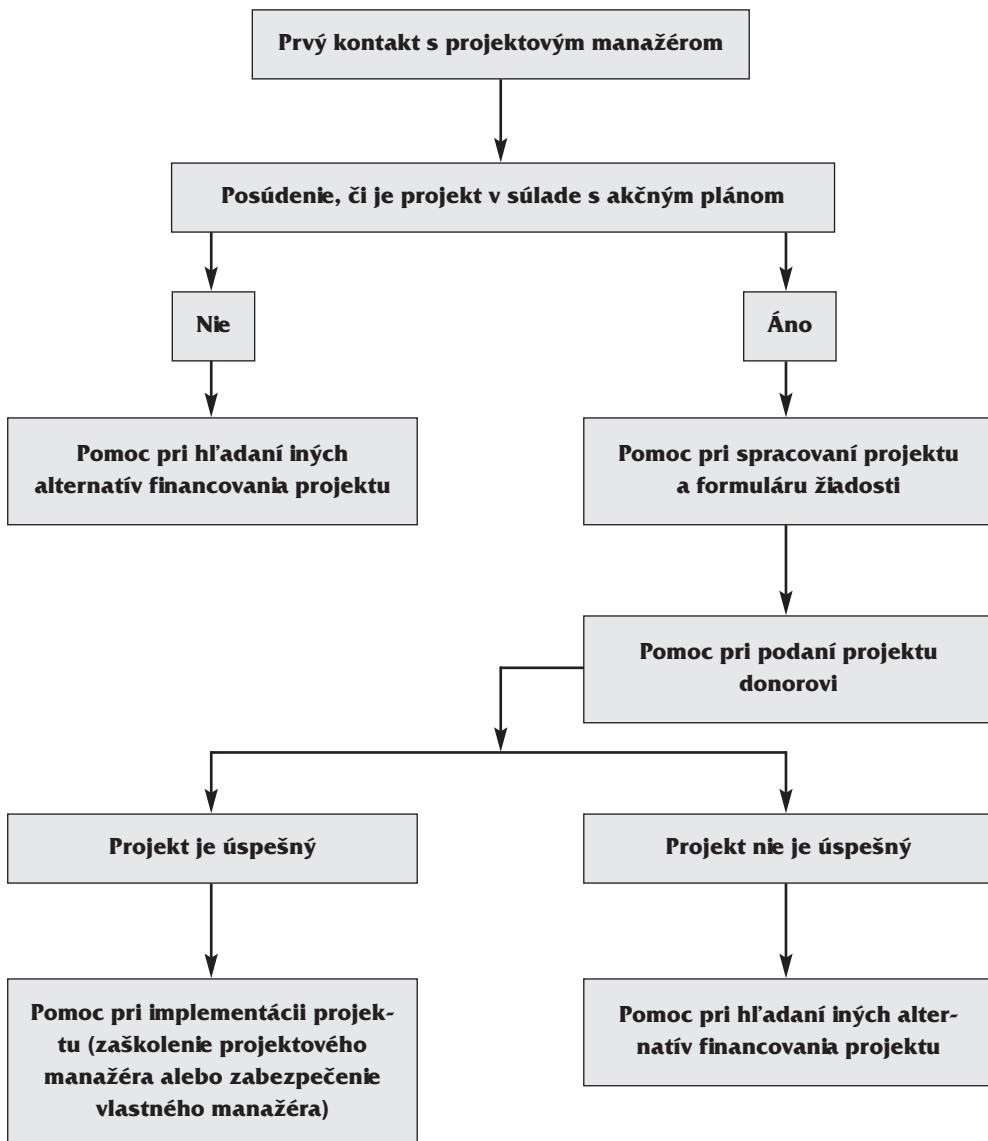
Počas jesene 2007 dokončia Priatelia Zeme-CEPA štúdiu uskutočniteľnosti, vrátane finančného plánu a odovzdajú ju na posúdenie Mikroregiónu Podpoľanie. Pri Koordinačnom združení Mikroregiónu Podpoľanie by mala vzniknúť tzv. plánovacia skupina zložená so zástupcov KZ, Priateľov Zeme-CEPA a Európskeho centra Západného Walesu (WWEC), ktorá by mala spolupracovať pri príprave podmienok pre zriadenie servisného centra. Priatelia Zeme-CEPA by mali do konca roka predložiť Koordinačnému združeniu Mikroregiónu Podpoľanie projekt realizácie servisného centra, vrátane finančného zámeru. Tento projekt by mal byť v decembri 2007 predstavený širokej verejnosti v Mikroregióne Podpoľanie.

Záver

Ak sa podarí zabezpečiť finančné prostriedky na zriadenie centra a na rozbehovú fázu jeho činnosti a ak sa podarí do servisného centra prijať kvalitných pracovníkov, táto iniciatíva môže začne plniť svoje poslanie – pružne koordinovať štrukturálnu pomoc v mikroregióne, zefektívniť činnosť jeho verejnej správy a sprístupňovať cestu tohto znevýhodneného regiónu k verejným fondom na zmysluplné účely. Môže sa tak stať príkladom dobrej praxe aj pre ostatné marginalizované regióny na Slovensku s podobnými podmienkami a potrebami.

PRÍLOHA 1

Postup pri poskytovaní pomoci obciam pre projektovú činnosť

PRÍLOHA 2

Regrantingové a servisné programy financované zo štrukturálnych fondov

PROJEKT HIDDEN DRAGON

Projekt Hidden Dragon poskytuje menšie granty na podporu nových a existujúcich sociálnych podnikov. Schéma tiež poskytuje podporu a navigáciu pomocou tímov expertov zo sektora pri zakladaní sociálnych podnikov. Cieľmi projektu sú:

- vybudovanie infraštruktúry pre sociálne podniky,
- poskytnutie grantov pre 70 sociálnych podnikov,
- poskytnutie grantov pre 30 komunitných podnikov, ktoré vedú ženy, zdravotne postihnutí alebo ľudia z etnických menšín,
- zvýšenie príjmu podporovaných podnikov o 1,5 mil. libier,
- stabilizácia 30 pracovných miest v podporných podnikoch,
- vytvorenie 30 nových pracovných miest v podporovaných podnikoch,
- vytvorenie 30 nových komunitných podnikov.

Realizáciu tohto regrantingového projektu zabezpečuje projektový manažér, dvaja špecialisti v oblasti podnikania, administrátor grantov a na čiastočný pracovný úväzok pracovník pre kontrolu a monitoring. Náklady na manažment projektu sú plne kryté z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF). Z grantov je možné pokryť až 60 % oprávnených nákladov na predložené projekty. Podpora je poskytovaná na bežné aj investičné náklady.

Pri príprave projektov môžu žiadatelia spolupracovať s odborníkmi, ktorí im bezplatne poskytnú pomoc najmä pri rozbehu a rozvoji podnikania. Okrem toho môžu žiadatelia pri príprave projektov spolupracovať s projektovými manažérmi, resp. špecializovanými konzultantmi. Kompletnú žiadosť žiadatelia odovzdávajú administrátorovi grantov. Projekty vyberá nezávislý panel expertov. Súčasťou implementácie projektu Headen Dragon je aj monitoring schválených projektov.

Propagácia grantových výziev prebieha na úrovni siete partnerov projektu Headen Dragon, ďalej prostredníctvom Úradu pre komunity, periodík a webových stránok Rady kraja Carmarthenshire, podujatí v komunitách v kraji a prostredníctvom médií.

Podpornými projektmi boli napr. komunitné potravinové družstvo, projekt prevencie kriminality, jasle pre deti zamestnaných matiek, atď.

JEDEN FOND (One fund)

Projekt One fund je jedným z tzv. Kľúčových fondov (Key Funds), ktoré sú regrantingovými programami financovanými zo štrukturálnych fondov, ktorého účelom je obnova a rozvoj komunit. Spravuje ho Úrad kraja Carmarthenshire.

Projekt One fund bol financovaný z fondu ERDF (54 %), z fondu regionálnej samosprávy (35 %) a z Fondu miestnej obnovy (11 %). Cieľom projektu bolo:

- podporiť 300 komunitných skupín
- poskytnúť granty na 130 udržateľných investícií pre komunity (napr. nehnuteľnosti)
- zúžitkovať 1 ha opustenej pôdy pre sociálne podnikanie
- poskytnúť granty pre 130 komunitných projektov
- poskytnúť granty pre 25 komunitných environmentálnych projektov
- vytvoriť 40 pracovných miest
- vybudovať 10 komunitných plôch

Oprávnymi žiadateľmi boli dobrovoľnícke mimovládne a komunitné skupiny, registrované charity, obecné a komunitné rady a neziskové organizácie. Malé projekty vo výške do cca 290.000 Sk boli podporené vo výške 100 %, stredne veľké projekty (cca do 4,3 mil. Sk) boli financované do 80 % oprávnených nákladov, a veľké projekty (nad cca 4,3 mil. Sk) boli financované do 70 % oprávnených nákladov. Maximálna výška grantu bola stanovená na cca 10,3 mil. Sk. Podporené boli projekty na zlepšenie miestneho životného prostredia, celoživotné vzdelávanie, aktivity zamerané na zdravie a zdravý životný štýl, projekty na zvýšenie bezpečnosti a projekty na regeneráciu lokálnej ekonomiky.

Podporené boli napr. projekty na zvýšenie štandardu komunitných budov a prevádzok, aktivity na podporu turistiky (informačné tabule a systémy), projekty na zveladenie prostredia, spoločenské podujatia, projekty na zlepšenie lokálnej dopravy a miestne časopisy.

Konkrétnym projektom, ktorý bol podporený, je aj Úrad pre komunity, ktorý poskytuje služby tzv. komunitných ambasádorov, individuálnu podporu pri príprave projektov a podporu pri realizácii projektov. Komunitní ambasádori sú bezplatní konzultanti, ktorí navštevujú komunity, zbierajú podnetné zámery a pomáhajú ich rozvíjať do podoby projektov. Úrad pre komunity je bodom prvého kontaktu pre všetkých klientov, ktorí majú zaujímavý nápad alebo ideu a chceli by ju zrealizovať. Úrad im poskytne informácie o možnostiach podpory ich projektu, zabezpečí ďalší kontakt s inštitúciami, ktoré sú pre projekt relevantné. Všetky potrebné informácie zverejňuje Úrad na svojej webovej stránke.

FOND SOCIÁLNEHO RIZIKA (Social Risk Fund)

Fond sociálneho rizika je grantová schéma, ktorú administruje Wales Council for Voluntary Action (WCVA). Schéma je financovaná zo štrukturálneho fondu ESF a podporuje inovatívne projekty na obnovu miestnych komunít v celom Walese. Spolu bolo podporených vyše 400 projektov.

Fond poskytol počas svojej pôsobnosti komunitám a mimovládny organizáciám jednoduchý a rýchly prístup k financiám EÚ. Výzvy na predkladanie projektov boli priebežné, pri príprave projektov bola k dispozícii asistencia, žiadatelia boli o výsledkoch rozhodnutia o výbere projektov informovaní do 30 pracovných dní. Žiadatelia mohli svoje projekty konzultovať bezplatne s poradcami pri vypracúvaní projektov. Fond nevyžadoval žiadne spolufinancovanie projektov.

Fond podporoval:

- malé projekty, ktoré sa z kapacitných dôvodov nemohli uchádzať o bežnú podporu z ESF
- projekty na odstraňovanie sociálneho vylúčenia
- projekty na rozvoj sociálnej ekonomiky
- projekty, ktoré zlepšujú kvalitu života ľudí a komunít
- projekty na zlepšenie miestneho životného prostredia
- projekty na zvýšenie zručností s cieľom otvoriť ľuďom cestu k práci
- inovatívne projekty, ktoré testujú nové formy práce.

Podporené boli napr. projekt výroby nábytku vo Phoenixe (využitie dreveného odpadu, výuka pracovných zručností s certifikátom stolára), projekt umeleckej produkcie (výuka umeleckých zručností pre slabozrakých a nevidomých prostredníctvom dramatických tvorivých dielní), atď.

Priatelia Zeme CEPA

Priatelia Zeme-CEPA sú občianske združenie, ktorého poslaním je chrániť prírodu a krajinu, presadzovať sociálnu a ekonomickú spravodlivosť, podporovať vyvážený rozvoj regiónov a posilňovať účasť občanov na rozhodovaní o veciach verejného záujmu.

Priatelia Zeme-CEPA pôsobia na miestnej, regionálnej, národnej i medzinárodnej úrovni. Vyhľadávajú, podporujú a aktivizujú občanov a ich skupiny, rozvíjajú zručností a schopností svojich členov, pomáhajú vidieckym samosprávam pripravovať a realizovať projekty, ktoré podporujú trvalo udržateľný rozvoj a vyvíjajú osvetovú, publikačnú, konzultačnú, informačnú a vzdelávaciu činnosť.

Priatelia Zeme-CEPA

sídlo:

Ponická Huta 65
976 33 Poniky
tel/fax: 048/ 419 3718, 419 3719

pobočky:

Komenského 21
974 01 Banská Bystrica
tel/fax: 048/ 412 3859

Benediktího 5
811 05 Bratislava
tel/fax: 02/ 5244 2104

e-mail: cepa@priateliazeme.sk

web: www.priateliazeme.sk/cepa

**Priatelia
Zeme**
CEPA

Ponická Huta 65
976 33 Poniky
tel/fax: 048/ 419 3718
cepa@priateliazeme.sk
www.priateliazeme.sk/cepa